

A 117

GYŐRI KALAUZ

ÖSSZEÁLLITOTTA: TÖRÖK PÁL.

WOLF GYULA BIZOMÁNYA.

GYŐRÖTT, 1920.

ÁRA 15 KOR.

Takáts-féle

állattömő-, iskolaszer- és
játékszerkészítő intézet
Győr, Jedlik Ányos-u. 13.
Arany és ezüstéremmel kitüntetve

GYŐRI KALAUZ NYOMDÁJA GYŐR, BAROSS-UT 36. SZÁM.

hárdi győző Montecuccoli Raymond győri főkapitány vezetése alatt befejezett külső erődök a XVII. századnak is legnagyobb szerűbb várai közé emelték Győrt. A Duna felől cölöpsor akadályozta a kikötést, a várfal alatt a bástyák közt képződött parton sáncokat ástak, a Rába már régebben egészen körülfolyta a várat, most az új külső erődöket is körülárkolták, sőt az árkon túl csillagsáncokat toltak előre. A hidakat egy-egy külső erőd osztotta kettőbe, — máig emléke ennek az Ujvárosba vezető kettős hid, a sétatérül szolgáló sziget t. i. annak a külső erődnek maradványain áll, amelyen a bécsi kapu hidja szolgált át Ujvárosba. Közlekedni csak ezen volt szabad a mezei munkára járó polgároknak, a fehérvári kaput csak a főkapitány engedélyével nyitották meg temetéskor, vásárkor vagy más nevezetes alkalmammal. A mai hosszú hid táján épült Rábahid állandó őrsége a csapóajtót minden éjjel fölhuza, az ujvárosi lakosság polgárőri szolgálatot tartott. Még a XVIII. sz.-ban sem volt szabad a kilövést zavaró épületeket emelni, Ujváros lakossága pedig kötelezte magát, hogy a keresztutcák kövezetét a várba hordja ostrom esetén, nehogy az ellenség azt sáncépítésre használhassa. Ez is a XVIII. sz.-ra vonatkozik, hiszen a XVII. sz.-ban a vár sáros utcáinak javítására porondhordást ajánlott egy katonatiszt.

13. Amig Győr végvár volt, addig időnként a protestánsokat, zsidókat megtűrték a várban, sőt a valószínűleg katonának szívesen álló gonosztevők kiadását is törvényben kellett elrendelni. A várban ez alatt össze-vissza keveredtek a püspök, káptalan, katonaság hatósága alá tartozók.

polgárok nemesítették magukat. Mindezek a városi terhektől mentesen versenyeztek a polgárokkal, akik kötelesek voltak a bástyák alatt házaikat építtetni a katonák részére, vagy saját házukba fogadni őket. Még a vásárvámokat is a katonaság bitorolta a XVIII. sz. elején.

Az apró hajlékokat régóta vásárolták a módosabb polgárok, nagyobb házaikat emeltek, így a telkek száma már az 1567. illetve 1617. telekkönyvek idejétől az 1703-i telekkönyvig lényegesen megapadt. De a nagyobb házakban is a várjellegre emlékeztetnek (itt-ott máig) a katonai kvártélyok céljára épült padlásszobák.

A végvárakban az 1681. és 1687-i törvények is megengedték a protestánsoknak a szabad váltsággyakorlatot, a török kiűzése óta a győri prot. egyház ebbeli jogát kétségbevonták. Mikor a kérvényektől jó eredményt nem reméltek, az egyházi számadáskönyvek tanúsága szerint elővették azt az eszközt, amellyel azelőtt a várkapitányok szabadelvűségét erősítették: dinnye, édes és aszabor, ürmös hordószámra, forintok ezer számra, mint azelőtt a bor, zab, liszt. 1749-ben mégis elvették ujjvárosi templomukat, telkeiket. A Mária Terézia rendeletére a megállapított váltságot azonban csak 1784-ben fizették ki, illetve csak ekkor vették át a protestánsok. Telkeiken épült az ujjvárosi kath. el. isk. és a Mularz Henrik által alapított közkórház. A ref. templomot Mária Terézia fiának tiszteletére szent. Józsefnek szentelte föl gróf Zichy Ferenc (1743—1783.) püspök, s ennek a helyén áll a XIX. század elején épített ujjvárosi plébánia-templom.

15. A protestáns felekezetek II. József türelmi rendelete után építették templomaikat az

A győri megyei könyvtár digitalizált dokumentuma

Sas Henrik

Győr, Deák-utca 6.

Óra és ékszer szak-
szerü javító - műhelye!

Nagy választék svájci
== zsebórákban! ==

A győri hidak.

Több folyó közén fekvése miatt Győrnek legrégebb képeinek tanúsága szerint már a XVI. században is több hídja volt. A XIX. sz. második felében hajóhid kötötte össze a kis Dunán át Révfaluval, igen érdekes hid ment át a Rábán az Ujvárosba, a Szigetet a Rábcán át Ujvárossal, a kis Dunán át Révfaluval egy-egy »krajcáros hid« kötötte össze. A kis Duna hajóhídja helyén most gyaloghíd áll, amely a víz- és gázvezeték csöveinek átvezetésére is szolgál, krajcáros hidjának most csak a neve krajcáros, a hidvámot nem szedik rajta. A Rábca krajcáros hidját pedig elbontották akkor, amikor a Rábcát mai medrébe vezették.

Volt a Rábcán egy vashid is a hidutca elején. Ez alá a vashid alá a Rábca uj medrének megásása után kövel rakott hajót vontattak, azután a terhet a hajóból eltávolították, így föl-emelték s átvitték ezt a hidat a Rábca uj medre fölé mai helyére a pinnyédi országúthoz.

A Rábca ujvárosi kettős fahidjának helyén kettős vashid épült. A belváros felőli vashid

függesztő műves szerkezetű ivhid, a lánchid-szerkezetnek ellentéte. Főtartója szekrénytartóju parabolikus ív. Erre van erős függesztő vasakkal fölfüggesztve a hidszerkezet. A hid-pallózat középső része a nagyobb hajók átengetése végett fölhuzható, így jutnak az uszályok a Gysev. Rábaparti rakodója mellé.

A Munkácsy-utca felől az Ujvárosba szolgáló vashid jóval gyöngébb, mint a Budapest—Bécs autóforgalmi országutba eső kettős hid. Ennek nyílása, mint a kettős hid közül az Ujváros felől eső, s a Rábca-hid is közönséges segment alakú tartók.

A révfalusi gyaloghíd pillérei cölöpök, a part felőli nyílások ékei fagerenda tartókból készültek. A középső legnagyobb nyílás, mely a hajóközlekedés részére van fönntartva, vasszerkezetű.

A vasut fölött járó Baross-hid vasgerenda tartós hid.

A győr—bécsi és győr—soproni vasut részére egymás mellett két külön vashid épült.

A teherpályaudvar végén a sertésszállásokhoz vezető felüljáró közuti hid, a személy p. u. mellett levő két párhuzamos övű felüljáró gyaloghíd, az iparcsatorna hidja a Gysev. p. u. és a Rábaparti rakodó közti vágány felüljáró hidja beszámításával 10 vas, vasbeton és 2 fahid van Győr területén.

Dreiszker József

máv. pályaudvari vendéglős Győr

nyári korzóra. (Katonazenekar.) Itt van Magyarország legrégibb állandó színháza, amelyben Jászai Mari, Blaha Lujza kezdte pályáját. Modern színház építésében a várost a világháború akadályozta meg.

A színházzal szemben van a kioszk, emeletén a kaszinó. Gesztenyefasorok alatt jutunk egy gyaloghídon át a Cziráky-térre, melyen a Rábaszab. társulat elnökének gr. Cziráknak az emlékoszlopa áll.

II. Ujvárosban a Kossuth-u. elején a baloldalon egészen a hosszú hidig az ev. »konvent-épület« terül el. Ennek a helye a XVIII. sz. végéig a Rába árterébe esett. II. József türelmi rendelete alapján épült 1783—1785. a mai templom. Egykoru barokk oltára, a templomépités idejéből való himzett terítői, kancsói (legrégebbinek évszáma 1625.) érdekes emlékei a régi műiparnak.

A templomon latin fölírat dicsőíti II. Józsefet, a köréje épült egyemeletes házban (kívül) magyar fölírat hirdeti, hogy itt tanított Kiss János 1791-ben.

Kis park mögött áll a neolog izr. imaház (épült 1868.) melynek helyén a XVIII. sz.-ban kath. templom állott. A templomon túl a Nádorudvar hajdan postaépület, azután szálló volt, most szükséglakásokul szolgál. Vele szemben van az ipari közös gépműhely a régi sóház helyén.

Az 1906-ban épült új ref. templomon túl van a József templom. Ezt s a színházat, a Széchenyi-tér és kenyér-köz sarkán álló Fischer házat, a belvárosi el. iskolát, a régi rajziskola tanára, Fruhmann (1839—1869.) tervezte.

A Rózsa vendéglőn (szintén Fruhmann ter-

vezte) túl a Kossuth- (azelőtt Fő) utca mintegy helyet ad az újvárosi heti piacnak. Itt van Győr egyik legrégibb fűszerüzlete, a Puntigám (ma Chapó Elek).

A Rába töltés mellett van a csipke és a se-lyemgyár, az utóbbinak orfelinatusával, melyben a lányok teljes ellátást kapnak, megmaradó ke-reszményüket 18 éves korukban hozományul kap-ják. A vámon túl van az újvárosi temető s a vá-rosi zöldséges.

Bálint M.-utcában van a rác templom.

Öreg-u. 6. sz. házon tábla jelzi az 1850. febr. 10-i árvizet.

Ez már a földmives gazdák negyede, a »sze-keres majorok« s ezt élesen meg kell különböz-tetni a cigánylapostól, melynek lakói régebben eszkábálásból éltek, ma zenéből, lókereskedés-ből.

III. Nádorvárosba a belvárosból a máv. p. u. fölött átjáró »husfüstölő«-kön jutunk. Maga a p. u. aluljáróival, s a város közepén fekvésével hazánkban egyedülálló.

A kálvária-ui plébániatemplom kamillanus szerzeteseké volt 1806-ig. Végig az utcán fafara-gásu szobrokból álló kálváriastációk vannak egé-szen a dombon épült kálváriatemplomig. Az utca végén van a Gysev. állomása. A Kálvária-u., máv. p. u. és Gysev. vonal közt bolgár kertész-ke-dés folyik.

Ugyanitt van Leinvather virágkertész te-lepe.

A közelben a Vezuvius gyárban most ren-dezke-dik be a fémdobozárugyár, melynek a gyártmányai rég érzett hiányt fognak pótolni.

Hunyadi-, Zrinyi- és Külső-Baross-ut sarkán van a Frigyes laktanya.